

BARSI HIRLAP.

Politikai hetilap. Megjelenik minden csütörtökön.

Előfizetési árak: Egész évre 10 korona, félévre 5 korona, egyes szám 20 fillér. Hirdetmények beiktatása jutányosan számíttatik. A „Nyilt tér” sorának közlési díja 50 fillér.

Felelős szerkesztő:
KUTSERA BÉLA

A lap szellemi részét illető kéziratok a szerkesztőség, hirdetések és pénzküldemények a kiadó hivatal címére küldendők. Kéziratok nem adatkak vissza.

Terjesszük a műveltséget.

Ugy lászik, hogy a napi politika sokkal inkább elvonja, vagy mondjuk leköti figyelmünket, sem hogy közéletünk egyáltalában törődhetnék is a nemzeti eszme, a magyar állami lét tökéletesebb intézményeit létesíteni.

Azt mondják rólunk, hogy politikai nemzet vagyunk. Éltető elemünk a közügyekkel foglalkozni és misem nélkülözhetőbb a magyar embernek, mintha nem foglalkozhatik az ország, az állam dolgaival, köznyelven politikával.

Ha jól meggondoljuk a dolgot, körülbelül sarkigazságnak vehetjük, hogy a magyar állam ezeréves fenállását valóban a magyar nemzetnek ez a különleges nemzeti sajátossága biztosította. A „politikus” jelző tehát igazi epitheton ornans a magyar nemzetre nézve, oly jellemző nemzeti vonás, mely egy többféle népfajból tömörült államban az államfentartó nemzetnek csak dicsőségére válhatik.

Ma mégis kifogásolni valót találunk a tulbuzgó politizálásban. Azaz distinguáljunk. Sokféleképp lehet politizálni. Gondolkodva és felületesen. Abban lehet csak gáncs, ha felületesen, ugyszólván megmetszokásból űzzük a politikát és

az ügyek, az események, a jelenségek értelmével, czéljával csak annyiban foglalkozunk, amennyiben ép az agyra, a gondolkodásra minden, ami történik, valamelyes hatást gyakorol.

Nagy kár volna, ha a magyar közéletben a felületesen politizálás megrögzött szokássá válnék. Az volna ennek szomorú következménye, hogy a nemzeti magyar állam eltűnének Európa térképéről.

Sürgős kötelessége a magyar nemzetnek, hogy a felületesen politizálást abba hagyja. A magyar nemzeti állam önczélja oly sok akadályal, nehézségekkel küzd, hogy a politikát nagyon is öntudatosan, okosan, bölesen, meggondoltan kell Magyarországon vezetni és irányítani.

Az okos és czéltudatos magyar politika eszközei közé kell tartozni az általános műveltség fejlesztésének. Ez az eszme nem új keletű és a végrehajtó hatalom mai letéteményesei teljesen át is vannak hatva ennek jelentőségétől és látjuk, tapasztaljuk, hogy sok igyekezettel fáradsnak is érdekében, azonban az eredményhez az adott körülmények mellett mégis kevés bizalmunk lehet. Az általános műveltség megteremtése sokkalta nehezebb feladat, mint közönségesen

hiszik és ha csak a kormány gondjaira bízatik, nem is lehet sok reményünk ahhoz, hogy egyhamar sikert érjünk el. A társadalom nagy egészének egyesült ereje kell hozzá, mert hiszen nemcsak egy-két év múlva, de még talán a késő jövőben sem juthatunk a fejlődés ama tökéletes fokára, amidőn az általános és ingyenes oktatás terheit az állampénztárból fedezhetnők.

Eljutottunk volna eszerint annak megállapításához, hogy az általános műveltség fejlesztése és terjesztése társadalmi tevékenységet igényel. Sajnos, hogy a kérdés ezen vonatkozása iránt vajmi kevés érdeklődés mutatkozik. A magyar társadalom általában nehézkösen mozog, — nagyon is az elevenére kell koppintani, ha közömbösségéből kivetkőzik. Ehhez járul még utóbbi időkben az a helytelen felfogás, hogy nem csak a közügy érdekében, de magánérdekben is mindent az államhatalomtól várunk.

Határozottan dilemmatikus a helyzet. Hogy a műveltség általánosítása a XX. században nélkülözhetetlen s elsőrangú állami közérdek, — bizonyításra nem szorul. Az államhatalom ereje nem képes megküzdeni a feladat nehézségeivel, a társadalom összereje volna

TÁRCZA.

Tűzhalál.

A vágy utánad majd megöl,
Oly örülten szeretlek!
S mégis, ha tőled eljövök,
Ugy érzem, hogy gyűlöllek.

Igaz valódba' látlak és
Látom minden hibádat,
Mámor után meglát a szem
Minden kis foltot, árnyat.

Olyan vagy, mint a többi lány,
A lelked üres, léha,
S a szerelem, mely engem öl,
Tenéked játék, tréfa.

S a lelkeink közt nincs, tudom,
Mi összekötne, semmi,
Ép úgy, ahogy engem szeretsz,
Tudnál te mást szeretni.

S megcsalnál engem bárkivel,
Szerencsém az csupán csak:
Szivedben, hogy nincs szenvedély
És nem tüzelnek vágyak.

Igy hű maradsz és engeded,
Hogy lángoljak teérted,
S hogy ég, hogy hamvad el szívem,
Fagyos közönyvel nézed.

A véget érzem. S nem tudok
Szakítani véled mégsem —
A sorsom tűzhalálra szánt
S jég mellett kell elégnem.

Vértessy Gyula.

Statárium.

— Jogszolgáltatási furcaságok. —
Írta: Olsavszky Lajos.

Szomorú időknek szomorú jelensége az, mikor a társadalmi jogrend annyira meglazul, hogy helyreállítása végett olyan szigorú eszközökhöz kell nyulni, mint a statárium. Ha van a büntetőtörvénynek olyan intézkedése, mely elrendeli, hogy a személy és annak viszonyai semmi figyelembe se vétessenek, úgy a statáriumra vonatkozó intézkedés bizonyára ilyen. Ez kizárólag csakis bűnök ellen irányul.

A büntetőtörvény a rendes alkalmazásban általában a büntetlen előéletet enyhítő, a rovott multat pedig súlyosító körülménynek veszi. A rögtönítélő, tehát kivételes eljárásban a körülmények ilyen megkülönböztetése kevésbé, vagy épenséggel nem enyhít és nem súlyosít. Rendes büntető eljárás mellett megeshetik, hogy megrögzött gonosztevő gyilkosság miatt nem kerül bitófára; míg kivételes eljárás mellett az történhetik meg, hogy büntetlen előéletű és mindig jóra való embernek ismert bűnös néhány garasnak erőszakos és jogtalan elvétele miatt lakol halállal.

A kivételes szigorú, sőt kegyetlen intézkedést az teszi szükségessé, hogy né-

mely bűnök elkövetése nagyon gyakran ismétlődik és e bűnök ellen a rendes eljárás már nem elég hathatós.

A multban is megtörtént, hogy több Árpád-házbeli királyunk törvénye a lopást halállal büntette; míg az emberölést, sőt néha a gyilkosságot is ökrökkel és pénzzel megválthatónak mondta ki. Ennek oka az volt, hogy a jelentékenyen kisebb bünt képező lopás már-már országos csapássá vált, olyan gyakran fordult elő, míg a súlyosabb beszámítás alá eső emberölés és gyilkosság csak szörványos eseteket képezett.

A büntető hatalom kivételes alkalmazásának természetes következménye azután, hogy a rögtönítélő eljárás miatt jogi furcaságok, sőt képtelenségek is keletkeznek; a törvényszéki gyilkosságok legnagyobb része is az ilyen kivételes eljárás rovására megy.

Néhány ilyen különös esetet mondunk el.

* * *

Somogyban, a hatvanas években történt. Egy jómódu paraszt gazda széles jó kedvében volt, mikor a megye egyik határába érve, a magasabb helyen álló bitófa mellett elhajtott. A bitófán embert látogatott az esti szél. A gazda azt hitte, hogy igen jó trófát követ el, ha az akasztottat levágja és szekerén utitársul magával viszi. Jó darabot haladott már, mikor érzi, hogy hátulról valaki a vállára teszi a kezét. Az akasztott ember volt, kit a döcögő uton haladó szekér rázása, a friss levegő és a szemezni kezdő hideg eső magához térített.

csak rá képes, a társadalom pedig nem akar tenni, eselekedni, mert elszokott a munkától, mert rosszul van nevelve.

De nem akarunk itt általánosságban és elvontan elmélkedni.

Egy indítványt teszünk Barsvármegye társadalmá elé.

Legyen Barsvármegye társadalmá az uttörő, a kezdeményező azon a téren, mikép kell a magyar társadalomnak a nemzeti állam iránt tartozó egyik fő kötelességét teljesíteni: az általános műveltséget terjeszteni.

Nagyobb helyeken valamivel könnyebben valósulhat meg a tervünk, kisebb helyeken azonban már csak némi áldozatok árán.

A tudományosan képzettebb elemek önként ajánlkozzanak hetenként 2—3 szakelőadásra. Osszák fel egymás közt az előadandó ismeretek anyagát s senki sem volna tuleröltetve. Milyen szépen hangzanék az, ha pl. Léván, vagy Armaróton az ügyvédek, tanárok, orvosok, stb. iskolát alapítanának, ahova mindenki szabadon bejárhat és lehet-e kételkedni abban, hogy ez iskolák nagy látogatottságnak ne örvendenének és hogy így a műveltség nem terjeszkedne?

E cikk keretén kívül esik, hogy aprólékos részleteket tartalmazó tervet terjeszszünk elő, de azért nem mulasztjuk el még sem megemlíteni azt, hogy a kisebb helyeken is lehetővé válnék, ha az esetleges költségek, mint pl. utazás, ellátás stb. nem egyesek zsebére értenének, de mondjuk pl. az alakulandó iskola egyletét, aminek

révén pedig esekély tagdíj mellett is aránylag szép tőkét lehetne összegyűjteni, annyit mindenkép, a mennyi önzetlen emberek költségeinek fedezését biztosíthatná.

Ilyetén mozgalom felfogásunk szerint nagyot lendítene az ügyön, — a magyar társadalom közömbösségéből fel volna rázva és Magyarországon nem akadna többé senki sem, aki ne gondolkodva, de csak felületesen foglalkoznék a politikával.

Dr.

Birtokpolitika és munkásvédelem.

A jövő történetírójának, aki tisztábban fogja látni Magyarország közgazdasági fejlődésének összes körülményeit, mint a most élő nemzedék, talán sikerülni fog megállapítani: mennyi része volt gazdasági életünk kelletlen vonásaiban a gazdasági okoknak, mennyi a lélektaniaknak, mennyi a politikaiaknak.

Gazdasági állapotainknak két jellemző kórsága: a kivándorlás és a munkások közötti elégedetlenség. Ezt véve figyelembe, a politikai okoknak befolyását már most is minimálisnak tekinthetjük, mert hiszen a legszegényebb néprétegekben a politikai érzék nem olyan eleven, mint fennebb. Kétségtelen azonban, hogy a közelmúltbeli szocialista izgatásoknak sikerült az elégedetlenség okait politikai szempontokkal is gyarapítani.

A tapasztalat azt bizonyítja, hogy a szocialista követelések nagyobb szerepet játszanak a szocialista irodalomban és szövegekben, mint a gyakorlati élet reális szükségseiben. Fennen halljuk hangoztatni a szocialista jelszavakat a fórumon, az újságokban, szóval mindenütt, a hol az emberek koturnusban beszélnek. De a csendesebb eszmecsereknél mindig az a dolog vége, hogy nincs föld, nincs elég kereset és a szegény ember alig reménykedhetik, hogy maga és családja valaha jobb sorsba jut és élvezheti a birtokos polgár anyagi és erkölcsi függetlenségét.

Az az államférfiu tehát, aki Magyarország aktuális gazdasági bajain akar segíteni, a bajoknak az anyagi viszonyokban rejlő okait veszi orvoslás alá. A szocialista

követelésekkel nincs mit csinálni, mert hiszen egyetlenegy országban sem tudták többre vinni szürke teoriánál. A mi szocialista bajainknak azonban meg vannak a maguk fogantyai, úgy az erkölcsiek, mint az anyagiak és azokat megragadva a gyakorlati politikai eselekvés fontos eredményeket ígér.

A kormányuk a minap nyilvánosságra jutott munkálatait azt mondják, hogy egyetemes és szerves akció készül gazdasági életünk széleskörű és intenzív fejlesztése érdekében. Bajos lenne már e pillanatban mérlegelni az iparfejlesztési és ipari munkássegítési akciók hatását, mert hiszen a javaslatok tulajdonképpen még csak megfogják teremteni népességünk szélesebb ipari rétegeit s e javaslatok ma még csak százezrekre vonatkoznak. Az adóreform, a mely a közterhek arányosítását tűzte célul, már milliókat érdekel és például a másodosztályú keresetadónál mutatkozó anomáliák kiküszöbölése milliók anyagi érdekét s normális elégedettségét érinti. Magyarország népességének legszélesebb rétege a földművelő, birtokos vagy munkás. Ennélfogva gyors és nagy hatást azoktól az akcióktól kell várunk, a melyek e rétegeket akarják felemelni, még pedig nem csak negatív jellegű intézkedésekkel, mint az adóreform, melynek alkotó hatása nincs, bármi üdvös és szükséges legyen, hanem az erőket sarkantyuzó, pozitív alkotásokkal.

Nálunk a tudomány és az időszaki irodalom sokáig azt beszélte, hogy a nyugoti művelt államokban a törvényhozás és kormányzás a polgárok gazdasági életébe közvetlenül nem nyúl belé; különösen perhorreszkálja a modern állami rendszer a gazdasági munkálkodás állami támogatását. Ez előtt tíz esztendővel még államszocializmusnak nevezték volna nálunk azt, a mit például Franciaország csinál a közszállítások terén, a melyekben a munkásszövetkezetek szinte monopolisztikus jogokat nyertek, a gazdasági élet különböző foglalkozásaiban egyenes állami segítés útján. — Németország a hivatalnoki lakások dolgában, a szövetkezeti és telepítési téren, Anglia az irországi földmegváltásban, a munkát nem kapó iparosok dolgoztatásában. Természetes dolog, hogy nálunk sem soká maradhatott ez a felfogás érvényben, a mely mellett a törvényhozás és kormány összetett kézzel nézték nemzeti erőink jelentékeny részének pusztulását. Elkövetke-

A szekeres gazda nem ijedt meg, hanem beszédet kezdett életre támadt utitársával.

Már meglehetősen besötétedett, mikor csárdához értek, hol az utitárs arra kérte a szekeres gazdát, hogy hozna neki egy ital bort a csárdából. Ő nem mehet be, mert a csapláros ismeri és fél, hogy elárulná. A gazda be is ment, de mire az ital borral kijött, akkor már a szekeresnek csak a zörgését hallotta a távolból; később ez a zaj is elenyészett. Mig ő a csárdában járt, addig utitársa a lovak közé oszópott és elhajtott. A szekeres gazda másnap a szolgabíróhoz ment, bizalmasan elpanaszolta neki baját. Ettől azonban segítséget nem kapott, csak tanácsot. A tanács pedig úgy szólott, hogy a szekeres gazda jól őrizze meg a titkát, mert ha megtudják, hogy levágta és életre keltette az akasztott embert, akkor meggyül a baja. Akkor a bíróság majd ő felette lát törvényt, még pedig azért, hogy a törvény menetét megakadályozta. Azt a bűnöst a rögtönítélő bíróság nem azért huzatta akasztófára, hogy életben maradjon, hanem azért, hogy meghaljon. Ha esetleg újra megkapják őt, bizony meg kell annak halni jól, egészen, még pedig újabb törvénylátás nélkül; mert a már meghozott ítélet nincs végrehajtva egészen és a mig végre nem hajtják, addig mindig érvényben marad.

A gazda megértette, meg is fogadta a tanácsot jól s nem szólott a bajáról senkinek. De nem jól értette meg a szolgabíró utolsó szavait és azt hitte, hogy a bűnöst most már akárkinek is szabad felakasztani; mert azzal csak a törvénynek

megakasztott menetét teszi ismét folyamatba.

Addig járt kelt fürkészve, kutatva, mig végre egy erdőben megtalálta emberét. Az akasztófavirág egy fa árnyában aludt. A szekeres gazda hirtelen a fára dobta a magával hozott kötél egyik végét és megkötötte, mig a másik végét hurokra fűzve a szőkevény nyakába akasztotta és felhuzta őt. A közelben favágást végző emberek csak akkor bukkantak az akasztottra, mikor az már jól, egészen meghalt.

Valamiképen kitudódott, hogy ki követte el az akasztást, mire a szekeres gazdát elfogták. De őt már nem a rögtönítélő bíróság, hanem a rendes bíróság elé állították. A törvényszék a szekeres gazdát előre megfontolt és józan észszel elhatározott gyilkosság miatt halálra ítélte. Felebezés következtében de (főbenjáró eset lévén) hivatalból is a másodbíróság elé került az ítélet, mely azt helybenhagyta. — Újabb felebezés következtében és hivatalból is az ügy a harmadbírósághoz jutott. A legfőbb bíróság mindkét alsó bíróság ítéletét megváltoztatva, a szekeres gazdát az ellene emelt vád alól felmentette és szabadon bocsátását elrendelte. Az ítélet indokainak lényege az, hogy az elítéltet a bíróság nem bitófára, hanem halálra szánta és az akasztás csak módul szolgált az ítélet végrehajtására. Aki tehát a törvény rendes menetét megakasztotta és azt később újra folyamatba tette, a jelen esetben szabálytalanságot követett ugyan el, de nem büntény, melyre a törvény büntetést szabna. Az indoklásból világosan látható, hogy a

legfőbb bíróság segíteni akart a különben is megkárosult szekeres gazda baján.

A hetvenes évek elején Barát András a kaposvári törvényszék területén embert ölt és elrabolta a megöltnek néhány forintját. A gyilkosságot úgy követte el, hogy a kendőjébe téglát rejtett el és mint batyut vitte magával; azután a legelőszőr elölt emberhez utitársul szegődött s leütötte. A kaposvári rögtönítélő bíróság Barát Andrást cigányt a rablógyilkosság vádjá alól, bizonyítékok elégtelenségéből, felmentette.

Mig azonban az ítélet írásban kiadható lett volna, megérkezett a veszprémi rögtönítélő bíróság megkeresése, melyben a nevezett átkísérését kéri. A felmentő ítélet kihirdetése után tehát a cigányt nem eresztették szabadon, hanem átkísérték Veszprémbe, hol egy másik rablógyilkosság miatt kellett törvényt állania. A veszprémi rögtönítélő bíróságnak még annyi bizonyítéka sem volt Barát ellen, mint a kaposváriak, mégis halálra ítélte őt és hamarosan fel is köttette. Mindkét bíróság néhány nap alatt ítél.

A harminczas években történt, hogy a kaposvári rögtönítélő bíróság rablás miatt halálra ítélte egy vádlottat és az ítélet foganatosítására D—y törvényszéki ülnököt küldötte ki. Amint a hóhér az elítéltet az utszéli bitófára épen felhuzta, szekér érkezett, melyen két fegyveres csendlegény két erősen megvasalt foglyot szállított. D—y megállítva a szekeret, kikérdezte a csend-

zett az az idő, a mikor a kormányzásnak a tömeg érdekeit közvetlenül meg kellett nyulni, hogy haladásra bírja a tömegeket, a melynek teljesen szabad és saját erejükből való fejlődése a külföldön is csak teoriának bizonyult.

Kétségtelen, hogy a nyugati művelt népek vagyonban és műveltségben már erősen előre haladtak, mikor mink hosszas és pusztító háboruskodások után a modern nemzeti élet első lépéseit kezdtük tenni. Rövid idő alatt sokat kellett végeznünk, hogy legalább a külső keretekben felemelkedjünk a nyugati művelt államok színvonalára. Az ilyen gyors munka nem lehet hiba nélkül való. De a közelmúlt gazdasági fejlődésének kellemetlenségei nem tartoznak e sorok keretébe. Csak arra akartunk ráutalni, hogy amikor a kormány megindított nagy szociálpolitikai akciójával erős eszközökkel a milliók mindennapi életébe nyul, tulajdonképpen a nemzeti haladásnak a közelmúltban háttérben maradt kérdéseit veszi munkába. Ez a körülmény adja meg e munkának jellegét és értékét.

Alsóbb néprétegeink a szegénység és elnyomott helyzet kínzó öntudatára jutottak. Ezt az öntudatot lelkiismeretlen igazgatók az állami és társadalmi rend ellen való igazításra használták fel. Az igazításnak legokosabb ellenszere a reménytelen szegénység és az elnyomottság érzésének törvényes eszközökkel való elosztása. A ki népünk lélektanát ismeri, tudni fogja, mit jelent a földművelésügyi miniszter által kidolgozott négy javaslat, melyek egyike a telepítésről és parcellázásról szóló, 100 milliós telepítési és parcellázási akció indít meg, a másik a munkásházák építéséről szóló már az első évben 10—12 ezer gazdasági munkásnak teszi lehetővé a saját ház építését, saját családi otthon alapítását. A harmadik gazdasági cselédek jogviszonyait szabályozza, hogy világosan rendezze azokat a kérdéseket, amelyek miatt ma a gazdák és cselédek jó viszonya leggyakrabban megzavarodik. A negyedik munkásvédelmi szabályokat állapít meg és nemcsak elvéve az itt-ott rovásukra üzött visszaéléseket, de jogi képviselőket is szabályozza, a munkásvédelmet hatósági feladattá teszi.

Bizonyos, hogy a tengertulra száz meg százezer vérünknek jó nagy részét nem épen a mai napnak nyomorusága vitte ki, hanem az, hogy reménye sem volt sorsá-

legényeket, hogy mifélek a foglyok? A csendlegények azt válaszolták, hogy az akasztott ember büntérsai. A törvényszéki ülnök vallatásra fogta a foglyokat. Ezek bevallották a rablást és bevallották azt is, hogy az akasztással együtt követték el. Az ülnök erre halálos ítéletet hozott, azt hangosan kihirdette és a két foglyot mindjárt fel is akasztatta. Indoklásul kihirdette, hogy a „talponálló bíróság” az egyik bűnös már halállal büntette; ugyanazért a cselekedettért a másik két részt sem érheti más sors. Ő tehát egyszerűsíti a „talponálló bíróság” munkáját és mindjárt fel is költeti a bűnösöket.

E nagyon is sommás eljárás miatt sora akad az ülnöknek. Ugyéről a megye jelentést tett az udvari kancelláriának. A kancellárián tudták, hogy D—y igen kedves embere a megyei előkelőségnek. Valami oka lévén a megyei előkelőségnek kedvében járni, leirt a megyéhez, hogy járjon el a saját hatáskörében. — A megye azután elesapta D—y-t a hivatalából.

Lukafőn 1865. évben két juhászbojtár csupa duhajásból erővel lehuzta egy harmadik bojtárnak az új zifraszurét és elvitte. A károsult feljelentette az esetet és az ügy a kivételes katonai bíróság elé került, melynek Esch őrnagy volt az elnöke. A kivételes katonai bíróság Morgenbesser főhadnagy hadbíró indítványára a két duhaj juhászbojtárt halálra ítélte és felakasztatta. A kivégzéshez a zavargás megelőzése végett a szerencsétlen véget ért Valentis-

nak javulására. A telepítés és parcellázás, a munkásházák intézménye bizonyosan versenyezni fog az amerikai kereset kilátásával. Egyik-másik visszaélést, a melynek során valamelyik család tagja méltatlanságot szenvedett, szocialista igazgatók kitűnően tudtak felhasználni az összes munkaadó gazdák ellen való lázításra. Mert rendes körülmények közt a munkásnak nem volt szabályozott hatáskörü támogatója és szociális berendezésük e hiányát az igazgató nagy sikerrel használta fel a felső gazdasági társadalom „a bőrkabátosok” megbélyegzésére.

Mi sem szükségesebb, minthogy a felsőbb társadalmi rétegek, a gazdák, a tisztviselők, bármiféle foglalkozásu emberek, a kik a néppel érintkeznek, a most meginduló birtokpolitikai és munkásvédelmi akció mibenlétét és jelentőségét a nép tudatába átvigyük. Fontos dolog, hogy ez az akció mindenfelől bizalommal, az arra hivatottak részéről pedig a közreműködésre való szives hajlandósággal találkozzék.

Krónika.

Éljük a világunk.

A stoikus bölcsész egész gondolkozásának a vége az lett: éljük a világunk, azután pedig patet exitus, — rá a másvilág hidjára, vagy a Styx partjára, no meg ha az obolust nem lopták ki a halott szájából, hát akkor Cháron csónakján az Alvilágba. Morórus medve életet csak kevesen szeretnek. Eszmezsere, jó elbeszélgetés, csattanós-csengős akkordokkal olykor igen jól esik a zürzavaros napok után. A társulás és az élet szebbé tételére alakult minden olyan testület, mely egyéneknél kiakarta osztani tagjainak a kedv piacznán a vásárfiát. Vessük fel a kérdést: vajlon kötelesség-e az, hogy segédkezet nyujtsunk egymásnak, hogy az illető felvidithassa napjait? Szerintünk igen! Minden nagyobb hely, nem is központ, vagy város, hanem falu és község lakóinak is erkölcsi kötelessége az, hogy határain belül alkalma s módja legyen kinek-kinek kedve szerint mulatni. És hogyan? Amugy, hogy ne legyen kárhóztatva senki se arra, hogy észre kelljen vennie azt, mikép neki, vagy másnak, harmadiknak nem a legszebb rózsaszál virit. A társadalomnak olyanná kell válnia, mint a milyen az emberekkel szem-

vezényelték ki, a ki akkor főhadnagy volt, egy század lovassággal. (Valentis altábornagyságig emelkedett és 1887. október havában megőrült. Esch szintén altábornagyságig vitte.)

A megye megsokalva a kivételes katonai bíróság kegyetlenkedéseit, felirt a kormányhoz. A Mérey főispán által előszóval is elmondott panasz kiemelte, hogy a kivételes katonai bíróság rövid pár heti idő alatt 26 embert akasztatott fel. Csaknem kivétel nélkül olyanokat, kiket a hatóságok jóra való csendes embereknek ismertek; ellenben kiemelte a panasz azt is, hogy a kivételes katonai bíróság az ismert gonosztevőket menekülni engedte. A panasznak meg volt a sikere; mert a kormány a kivételes katonai bíróságot csakhamar megszüntette s visszaállította a rendes bíróság hatóságát.

Szomorú példák ezek, melyek azt mutatják, hogy az ember tévedhet ítéletében. De e példák sem vonják le az állítás valóságát, hogy jöhet kivételes idő, mikor a vagyon- és személy-biztonság annyira megrendül, hogy az csak kivételes intézkedéssel állítható helyre. Így volt ez a szegedi kivételes bíróság idejében, mikor Ráday Gedeon gróf vaskeze nyult bele a betyárok ügyeibe; így volt az nemrégiben Somogyban, Zalában és Veszprémben. De, hogy így volt, az nagy bajt képez; mert, hogy az említett kivételes bíróságok működése szükséges, az a bajért elégtételt vagy vizsgálatást nem ad.

ben a természet, egyformán élvezheti bájjait gazdag és szegény! Merész kissé e gondolat, de nem kivihetetlen. Mi az, mi embert széppé tegyen? A tartalmas benső. És hogy lesz olyan a társadalom, mint az a hasonlat festi? Ha módot nyujtunk arra, hogy kifejlődjék a többségben az ilyen széppé való lelkesedés, aután ha módja lesz abban gyönyörködhetni mindenkinek. Tehát ne zárkozzunk egymástól és ez az első virágfakadás az életben. Az embernek kötelessége az asszimilálás politikáját a nemes értelemben, a lelki szép és jó: a kalokagathia kedvéért üzni. Mi tehet egy társadalmat méltóságossá? Nem az elzárkózott méltóságos urak, hanem azok, kik nem röstellik meghallgatni a paraszt mosdatlan beszédét és így fogalmuk van az őszinteségről. Azok, kik az osztály korlátokat megdöntik és szükségesnek találják azt, hogy a néppel, a plebssal foglalkozni kell! Nem az „uri kaszinó”, hanem egy társadalmilag jobban közeledő, egymáshoz jobban simuló kor eljövetele a kívánatos. Első ellenvetés az lesz, hogy köszönöm azt a murit, mikor paraszttal kell egy helyen lennem! Ne feledje édes uram azonban, hogy a társadalomnak olyannak kell lennie, mint magának a természetnek, s míg ennek nagyszerű látványosságai között egyszerűen csak sárba lép, hát bizony ki tudja, hogy itt a természet ölen, — hogy így mondjam — emberek vannak, ha köztük akar élni, elzárkózni nem szabad. Tegyen csak egypárszor kirándulást a nép között valaki, de be fogja látni, hogy ép úgy gyönyörködtető lehet ez, mintha uri kaszinó és park helyett, ki a vadvirágos látogatatlan folyópartra megy, ahol csendes sodrával ennek habjai beszélgetnek. Ez a folyó az az elhagyatott nép, a ki sodor. A szabályozatlan folyó pedig igen, igen nagyokat sodor el!

H i r e k.

Eljegyzés. Weisz Mór budapesti kir. ügyészégi tisztviselő eljegyezte Berger Laurát Léván.

Kinevezés. A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök Pigler Béla aranyosmaróti díjtalan pénzügyi számgyakornokot ideiglenes minőségű segélydíjas számgyakornokká nevezte ki.

Halálozás. Rózsa József pozsonyi kanonok meghalt Pozsonyban 64 éves korában. A boldogult hosszú éveken át működött vármegyénkben mint zselizi, majd lekéri esperes-plebános, példaszerű életével és igazi lelkipásztori buzgóságával messze környék tiszteletét és szeretetét vívta ki. Hír szerint egy kanonok-társa temetése alkalmával váratlanul érte a halál.

Áthelyezés. Kégl József főhadnagy Léváról Nyitrára, Hunyadi Imre százados és Matusz Jenő hadnagy Nyitráról, Haslinger Miksa főhadnagy Brassóból Lévára helyezték át.

A lévai honvédelemk összedülése. Halottak estéjén, a tanítónövendékek szokásos ünnepélye után, kezdték a lévai honvédelemkről loszedni a mécesek felakasztásához szükséges fakereket és a méceseket. Egy diákember egy létrán, mely az emlékek volt támasztva, felment, de alig kezdte bontogatni a faalkotmányt, az egész emlék keretstül, létrástól lezuhant. Szerencse, hogy előbb elriogatták onnét a báméskodó gyermekereget s így baleset nem történt. A tanítójelölteknek nagy káruk van, összes mécesek tönkre mentek, de azért elhatározták, hogy az emléket felállíttatják, mivel csak darabjaira esett szét és így ismét összeállítható. — Egyébiránt az emlék igen gyöngye alkotásu volt, valószínűleg az akkor dühöngött erős szél ingatta meg s így történt a baleset.

Csak egy virágszál! Esdve kérjük a mi jó közönségünket, rója le azt a szent vámot, amelyet a szegénysorsu tudóbetegek megmentéseért tőle kérnek. Ne dobják el azt a befizetési lapot vagy utalványt, melyet a József Kir. Herezeg Szanatorium Egyesület (Budapest, IX. Lónyai utca 47.) a na-

pokban szétküldött, és ha valóban csak egy virágszál váltásdíját is, de küldjék el. — Azt mondja Mikszáth, hogy még most is siratjuk a mohácsi csatát, a hol 25.000 magyar veszett el és közönyvel, ölbe tett kézzel, siváran nézzük ennek a derék egyesületnek fáradszóró tevékenységét, melylyel minden évben annyi magyart tudna megmenteni, ahány a mohácsi csatásokon elvérzett, ha a közönség a halottak napi koszorúból egy szál virág árát valóban elküldi. Fogja el a sziveket az emberszeretet meleg érzete és ha néhány krajczárral is; de áldozunk! — Nem szabad a magyarnak pusztulnia! Filléreket vagy koronákat egyforma mélységes hálával fogad a József Kir. Herczeg Szanatorium Egyesület, mely az ország minden tájáról, tehát tőlünk is vesz föl majd gyógyítóházában (már épül az első) betegeket.

Elütötte a vonat. Október 31-én d. e. Lamm József verebélyi pékmester segédje: Rosenberger Mihály a Kőrös-pusztánál kenyérral megrakott szekérével a vágányokon átmenni igyekezett. Azonban nem vette észre, hogy a vonat is feléje közeledik, csak mikor már a vonat a szekér hátsó kerekét elütötte és a szekér fölborult. A péksegéd oly szerencsésen esett ki a szekérből, hogy a feje alig horzsolódott meg, komolyabb baja azonban nem történt.

Titokzatos eset. Október hó 26-án este egy kismányai ember állított be Ohaj község birájához azzal, hogy a község határában a Hullról vezető utvonallal melletti árok mentén észlelte, hogy egy vándorló kinézésű ember egy jól öltözött emberen térdepel s azt fosztogatja; a földön fekvő ember teljesen élettelennek látszik, kalapja nem volt és a holdvilágnál kivehető volt kopaszága. Kérte ennél fogva a bírót, hogy rendeljen melléje embereket, a kik őt a helyszínre elkísérik. A helyszínén azonban már senkit sem találtak, de a dulakodás nyomai tisztán kivehetőek voltak. A nyomozás folyik.

Pályázat. A m. kir. postatávirda és távbeszélőnél betöltendő 91 gyakornok-jelölti állásra ezennel pályázat hirdetik. Ezen állásokra az 1883-ik évi 1-ső törvény-cikk 14-ik §-a értelmében azok az ifjak pályázhatnak, a kik középsiskolát vagy ezzel egyenrangú más tanintézetet, érettségi vizsgával, sikeresen elvégezték, 18-ik életévüket betöltötték és magyar állampolgárok. Ezen feltételeken kívül pályázók községi erkölcsi bizonyítvánnyal feddhetetlen életüket, közhatósági orvosi bizonyítvánnyal pedig ép, egészséges, a postatávirda és távbeszélő szolgálatra testileg is alkalmas voltukat igazolni tartoznak. Továbbá azok, kik a középsiskolát az 1905/6. tanévet megelőzőleg végezték, tartoznak hiteles módon azt is kimutatni, hogy azóta hol voltak alkalmazva, illetve mivel foglalatok voltak. A pályázat alá bocsátott állásokat a kerületi posta és távirda igazgatóságok fogják betölteni és pedig a budapesti posta és távirdaigazgatóság 20-at, a zágrábi 15-öt, a többi igazgatóság pedig egyenkint 8-at. A sajátkezűleg irt és szünetelési, orvosi, erkölcsi és iskolai bizonyítványokkal felszerelt folyamodványokat a már közszolgálatban állók előljáró hatóságuk, a közszolgálatban nem állók pedig az illetékes főszolgabíró, vagy polgármester útján folyó évi december hó 1-éig ahhoz képest, hol a pályázók alkalmaztatást óhajtanak nyerni; a budapesti, kassai, kolozsvári, nagyvárad, pécsi, pozsonyi, soproni, temesvári vagy zágrábi posta és távirdaigazgatóságokhoz nyújtják be. A pályázók közül kiválasztottak az illető postatávirda igazgatóság felhívására az igazgatóság vezetőjénél személyesen jelentkezni tartoznak, aki azután felvételük iránt végleg határoz. A felfogadott posta és távirda gyakornok-jelöltek fogadalmat tesznek, két korona napidíjjal részesülnek és a következő feltételek mellett lépnek szolgálatba: 1. Állásukat az illető posta és távirda igazgatóság elszólítását követő nyolcz napon belül eloglalni tartoznak. 2. Kötelesek a posta és

távirda igazgatóság által kijelölendő hivatalnál, melynek fegyelmi hatósága alá tartoznak, a posta-távirda és távbeszélő kezelést gyakorlatilag elsajátítani és ott rendes szolgálatot teljesíteni. 3. 1907. évi szeptember hó 1-ére saját költségükön Budapestre, illetve Zágrábra fognak áthelyeztetni a posta és távirda tisztiképző tanfolyam hallgatására. 4. A posta és távirdatisztiképző tanfolyam tartalma alatt, mint annak rendes hallgatói, a tanfolyami szabályzatnak minden tekintetben alávetik magukat és a megállapított beiratási díjat fizetni kötelesek. 5. Napidíjaik élvezetében a tanfolyam 10 óra terjedő tartalma alatt is megmaradnak, de ennek fejében a tanfolyam székhelyén lévő posta és távirda igazgatóság rendelkezése szerint, a délelőtti órákban gyakorlati szolgálatot tenni tartoznak. 6. Akik ezen feltételeknek eleget nem tesznek, vagy akiknek magaviselete, vagy megbízhatósága kifogás alá esik, valamint azok is, akik a postatávirda és távbeszélő szolgálatra más okok miatt alkalmatlannak találtattak, a szolgálat alól minden további igény nélkül egyszerűen felmentetnek. 7. Viszont azok, akik gyakorlati alkalmaztatásuk alatt teljesen beválnak, a posta és távirda tisztiképző tanfolyam szabályszerű elvégzése és a postatávirdatiszti alapvizsga sikeres letétele után, posta és távirda gyakornokokká neveztetnek ki az 1893. évi IV-ik t.-cz. 11-ik §-ában megállapított segélydíjjal, azaz, ha felsőbb tanintézetet (egyetemet, műegyetemet, jogakadémiát) végeztek, évi 1000 korona, különben pedig évi 800 korona segélydíjjal. A posta és távirda tisztiképző tanfolyam szabályzata által előírt szakvizsga sikeres letétele után pedig minősültséget szereznek posta és távirda tisztii állásokra.

Esküdtársi tárgyalások. A folyó hó 12-én kezdődő esküdtársi ülészek alatt a következő ügyek fognak tárgyalatni: 12-én rablás büntetéssel vádolt Misik György, 13-án gyilkosság kísérletével vádolt Barta Mátyás lécezi lakos, 15-én szándékos emberölés miatt vád alá helyezett Ivan Vilmos, 16-án szándékos emberölés büntetése miatt vádolt Klesimuka János nagyállói lakos, 19-én halált okozó súlyos testi sértés büntetése miatt vád alá helyezett Radosza Pál bisztricsényi lakos, 20-án Monez János szándékos emberölési, 22-én Koresák Józsefnek ugyancsak szándékos emberölési, 23-án Toma Ferenc pálosnagymezői lakosnak s végül 26-án Szlusni Jánosnak szintén szándékos emberölés büntetése miatt minősített bűnügye.

Eltörlik a II. osztályú kereset-adót. Az új adótörvény elkészítésén szorgalmasan dolgoznak a pénzügyminisiteriumban. A törvényjavaslat intenciója, a hol csak lehet, a fokozatosság elvén alapul. A földadó új kulcs szerint lesz kivetve és a II. osztályú adót, mely valamennyi között a legigazságtalanabb, teljesen meg fogják szüntetni.

A forgalomban nem lévő hordók hitelesítése. A belügyminisiter 169 számú határozatával kimondta, hogy raktárban vagy pinczében elhelyezett, forgalomban nem lévő hordók hitelesítési kötelezettség alá nem esnek; ennél fogva az ily hordók el sem kobozhatók.

Miért kell a talaj mésztartalmát ismerni? Köztudomásu, hogy a legtöbb kultúrta talajban van egy bizonyos mennyiségű mész. Hogy mennyi? Arról igen egyszerűen egy szerünk meggyőződést, hogy a megvizsgálandó talajnevből egy kis mennyiséget véve, azt leöntjük sósavval. Ha a sósavval való kezelés közben pezsgés mutatkozik, akkor ez jelzi a mész jelenlétét, ha pezsgés nincs, úgy a talajban mész sincs. A mész konstataciója pedig azért szükséges, mert a műtrágyázás kérdése a mésztartalommal szoros összefüggésben áll. Ez állítást bizonyítják az alábbi gyakorlati tapasztalatokon nyugvó adatok. A nitrogén-trágyák közül a chilisalétrom mészszegény és mészduz talajon egyaránt sikerrel használható, ellenben kénsavas-ammoniakot, to-

vábbá szerves eredetű nitrogén-trágyákat csak akkor alkalmazhatunk, ha talajunk mészben dús, mert csakis a mész alakítja át ezen anyagok nitrogénjét salétromos sókká, melyekből a növények legkönnyebben vehetik fel a nitrogént. A mi a foszfor-savas trágyákat illeti, ezekre nézve sem közömbös, hogy mészszegény, avagy mészben gazdag-e a talaj; mert pl. ha egy talaj nagyon mészduz, úgy könnyen megtörténhetik, hogy a szuperfoszfát hatása nem lesz teljes, amennyiben ez esetben a vízben oldható foszfor-sav egy jelentékeny része mészszel vegyül, miáltal vízben való oldhatóságát elveszti. A ki gyors és teljes hatást vár a vízben oldható foszfor-savtól, annak nem szabad a szuperfoszfátot tulsok rosszat tartalmazó talajon alkalmazni, mert a vízben oldható foszfor-sav hatása a talajban annál nagyobb lesz, minél kevesebb meszet talál a talajban. A csontliszt hatása is teljes mértékben akkor nyilvánul, ha a talaj mészszegény. S végül a káli-trágyák sikerrel csakis akkor használhatók, ha a talajban a mész könnyen elbomló vegyületek alakjában van jelen, mert a mész rendeltetése mindenekelőtt az, hogy a káli-sókból a keményítőcsökkenést előidőző klórt távolítsa el. Láthatjuk tehát, hogy a gazdának okvetlenül ismernie kell a talaja mésztartalmát, mert másként a trágyázás kérdését nem oldhatja meg.

A tejhamisítások meggátlása körül eddig követett hatósági eljárás annyiban mutatkozott hiányosnak és ennél fogva csekélyebb eredményűnek, hogy a hatóságok a tejhamisítások büntetésénél rend szerint csak a kiskereskedőkre (szatócsokra) alkalmazták a törvény szigorát, akik, — amint a tapasztalat beigazolta — legtöbb esetben ártatlanok, mert a tejet a fogyasztóknak úgy adják tovább, amint azt a termelők-től kapják. A pozsonyi kereskedelmi és iparkamara ez ügyben felterjesztést tett a kormányhoz, minek folytán a földművelésügyi minisiter rendeletileg utasította a hatóságokat, hogy a termelőket, nagykereskedőket és szállítókat is ellenőrizzék és ne elégedjenek meg azzal, hogy a hamisított tej forgalomba hozását büntetik, hanem hivatalból állapítsák meg azt is, ki volt a hamisító.

Kerületi képviselő,

egyszersmind pénzbeszedő az aranyosmaróti járás részére alkalmazást talál egy előkelő részvénytársaságnál. 400 korona óvadék okvetlenül szükséges. Felvilágosítást a kiadóhivatal ad.

666/1906

Árverési hirdetés.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aranyosmaróti kir. bíróságnak 1905. évi Sp. I. 44/2 számú végzése következtében Mráz Jakab javára kk. Smatlik Viktor és társai ellen 11 korona 60 fil. s jár. erejéig 1906. évi október hó 15-én foganatosított kielégítési végrehajtás után le- és felülfoglalt és 224 koronára becsült következő ingóságok u. m.: butorok, széna, buza stb. valamint a kovácsij 117. sz. beltelekben lévő 400 koronára becsült fajta közösségére nézve a vagyonszűkülésnek bírójárverés útján való megszüntetése elrendeltetvén, nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a fenti kir. járásbíróság 1906. évi V. 450/2 számú végzése folytán eddig összesen 28 k. 70 f.-ben bíróság már megállapított költségek erejéig Kovácsiban a helyszínén leendő eszűkülésére 1906. évi november hó 15-ik napjának délutáni 2 órája határidőül kitzetetik, és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108-ik §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

A mennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. LX. t.-cz. 120 §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Aranyosmarót, 1906. évi október hó 31-én

bagotai Lengyel Aurél, kir. bir. végrehajtó.